

Oponentský posudek magisterské diplomové práce

Mgr. Krystsina Shyianok

Tlumočnická neutralita při tlumočení na vysoké úrovni

The interpreter's neutrality during interpreting for high-level officials

ÚTRL FF UK, září 2018

Diplomová práce K. Shyianok má povahu teoreticko-empirické studie a za hlavní cíle si diplomantka položila vysvětlit pojmy *neutralita*, *nestrannost* a *podjatost* v multidimenzionálním kontextu, zmapovat, jak vnímají koncept absolutní tlumočnické neutrality profesionální konferenční tlumočníci v České republice a Ruské federaci, vymežit faktory, které mohou tlumočnickou neutralitu ovlivňovat, a popsat možné dopady absence tlumočnické neutrality na tlumočnický výkon.

Práce obsahuje všechny náležitosti části a skládá se z obsahu (v němž je chybně uvedeno stránkování seznamu zkratk), seznamu zkratk (mohl by být mnohem podrobnější, i přestože hodně zkratk, především názvů organizací sdružujících tlumočníky a překladatele, autorka vysvětluje v textu práce), úvodu, teoretické a praktické části, závěru, bibliografie (která má vícero závažných nedostatků, o nichž bude pojednáno níže) a dvou příloh s dotazníky. Elektronická verze diplomové práce dohromady čítá 135 stránek bez příloh.

Práce je přehledně členěna do dvou velkých částí – teoretické a praktické. Teoretická část je rozdělena do tří velkých kapitol. V první z těchto kapitol (s. 3–19) diplomantka pojednává o pojmech *neutralita*, *nestrannost* a *(ne)podjatost*, analyzuje jejich slovníkové významy a užití v různých oborech (mezinárodní právo, humanitární oblast, mírové operace, psychoanalýza, mediace, výkon veřejné moci). Záměrně se vyhýbá tlumočení a podává širší multidimenzionální vhled do problematiky těchto pojmů. V této kapitole se vyskytují první prohřešky proti normě zpracování poznámek pod čarou (nejednotné umístění číslice odkazu před a po tečce; internetové odkazy uvedené v poznámce postrádají nutné náležitosti jako název zdroje a datum citace – viz citační normy). Na s. 8 se diplomantka zmiňuje o tom, že bude pojednávat o nestrannosti v podkapitole 1.2.3., přesto na s. 6 a 7 hovoří o podkapitole 1.2.2. Nakonec je nestrannosti věnována celá kapitola 1.2. Dále v této kapitole evidentně chybí odkaz na zdroj citátu na s. 8, v němž se uvádí slova generálního tajemníka OSN z roku 1998, která, jak se domníváme, byla ocitována z diplomové práce L. Stejskalové s názvem *Komparace základních principů mírových operací OSN, NATO, operací na podporu míru a operací krizového managementu EU*. Tento zdroj (a žádný jiný) není uveden ani pod čarou, ani v bibliografii. V závěrečné podkapitole této části (podkapitola 1.4.) autorka shrnuje zjištěné skutečnosti v přehledné tabulce, která zdařile ilustruje náplň uvedených pojmů a jejich vzájemný vztah, a dále uvádí výčet vlastností, relevantních pro oblast tlumočení.

V další kapitole se diplomantka věnuje neutralitě (a do jisté míry také nestrannosti a *(ne)podjatosti*) v tlumočení a soustředí se na výčet a popis hlavních profesních tlumočnických organizací působících v ČR a RF a v neposlední řadě i na mezinárodní úrovni. Podrobně se zastavuje u jednotlivých organizací a zevrubně popisuje jejich přístup k tlumočnické neutralitě zakotvený v etických kodexech a stanovách. Neopomíná profesní sdružení tlumočnicků znakové řeči a komunitních

tlumočnicků. Zvláště se věnuje činnosti soudních tlumočnicků a mimo jiné odkazuje na skripta *Soudní tlumočení v teorii a praxi*, která bohužel v bibliografii chybí, a odkaz ve formátu (2009, s. 15) není dohledatelný. Ke zpracování odkazů bych také dodala, že autorka vhodně přechyluje cizojazyčná ženská jména v textu diplomové práce, nicméně v odkazech a bibliografii by měla být příjmení uvedena v původním tvaru, aby byla dohledatelná. Po velmi výstižném a celkem vydařeném oddíle 2.1. chybí shrnutí a alespoň stručné vlastní závěry autorky práce.

V oddíle 2.2. autorka pojednává o přístupech k tlumočnické neutralitě (název podkapitoly by mohl být o něco explicitnější a úvod by stál za logičtější zpracování), kdy se diplomantka snaží podat teoretický vhled do problematiky neutrality a praktické postřehy, které vycházejí z reálné praxe a konkrétních příkladů. Popisuje koncept „ideálního a neviditelného tlumočnicka“ a „reálného a viditelného tlumočnicka“. Na s. 31 je třeba uvést na pravou míru údaje k V. Vilímkovi, který je českým, nikoliv slovenským translátologem. Mezi technickými nedostatky v této kapitole patří chybějící odkaz na Roberta Barského (s. 32), Monu Bakerovou a Melanie Merzgerovou (s. 33). Tato podkapitola opět postrádá shrnutí s dílčími závěry autorky.

V podkapitole 2.3. (Směry bádání) autorka referuje o stavu bádání v oblasti tlumočnické neutrality v různých typech tlumočení a zastavuje se u kulatého stolu z roku 2013 na téma „Neutralita při tlumočení“, čtenáři však nabízí vhled pouze do okruhu otázek, které sloužily jako východisko pro diskuzi. Měla diplomantka k dispozici také výstupy kulatého stolu?

Shrnutí 2.4. obsahuje velmi podrobnou tabulku s výčtem rešeršních poznatků, k nimž diplomantka dospěla v kapitole 2, a poměrně úsporné závěry, které by stály za podrobnější pojednání. Hlubší zpracování by si zasloužila především koncepce vnitřní a vnější neutrality, ke které se diplomantka několikrát vrací v empirické části.

V kapitole 3 diplomantka stručně charakterizuje druhy konferenčního tlumočení a profil tlumočnicka na vysoké úrovni, uvádí úryvky ze vzpomínek tlumočnicků a třídí své příklady podle tlumočnických strategií (změna expresivity, zaujetí postoje, posuny atd.). Z hlediska čtenářského je tato kapitola bezpochyby velmi zajímavá, nicméně v rámci DP by mohla být úspornější a nosnější co do vlastních postřehů a závěrů diplomantky, které v této kapitole zcela chybí.

Na s. 49 autorka přechází k praktickému výzkumu, jehož přípravu a zpracování hodnotím velmi kladně. Je evidentní, že si pečlivě promyslela rešeršní otázky, snažila se kontaktovat maximální počet tlumočnicků a adekvátně vyhodnotit jejich odpovědi. Autorka v úvodu opatrně nazývá tento výzkum „výzkumnou sondou“, což se ukázalo jako opodstatněné vzhledem k relativně nízké návratnosti a malému počtu vyplněných dotazníků (24 z RF a 28 z ČR). Stanoví si hned několik cílů, které se snaží naplnit, mezi něž patří vymezení „hrubého profilu průměrného konferenčního tlumočnicka na vysoké úrovni v České republice a Ruské federaci“ (s. 50). Z uvedené formulace není zřejmé, že se jedná o profil ve vztahu k neutralitě a že si tato práce neklade za cíl zpracovat ucelený profil tlumočnicka, proto může tento úvod na čtenáře působit poněkud zavádějícím dojmem. Dále autorka formuluje čtyři výzkumné otázky, dvě hlavní hypotézy a dvě pracovní hypotézy, na nichž zakládá svůj empirický výzkum, a uvádí různé faktory, které mohou ovlivnit tlumočnickou neutralitu. V další kapitole (Metoda) podrobně popisuje metodologii sběru dat a vyhodnocuje řadu „rušivých“ faktorů, které mohou ovlivnit závěry empirického výzkumu.

Počínaje kapitolou 3 této části, diplomantka přechází k popisu a analýze vyplněných dotazníků a velmi podrobně vykládá všechny zjištěné skutečnosti. Na řadě míst výčet procentních údajů působí poněkud redundantním dojmem, některá

fakta by si zasloužila komentář či dílčí závěr, některá naopak působí jako doplňující a vhodná spíše do přílohy, tabulky nebo poznámky pod čarou. Autorka věnuje charakteristice respondentů 15 stránek a teprve potom přistupuje ke klíčové otázce týkající se neutrality (s. 73), kterou prezentuje i s uvedením zajímavých komentářů oslovených tlumočnicků. O několik stránek později se diplomantka opět zaměřuje na odpovědi sekundární povahy ve vztahu ke zkoumanému tématu (věk, pohlaví, vzdělání atd.), shrnuje údaje, které již byly prezentovány na koláčových grafech, v tabulce, a analyzuje je z hlediska jejich vlivu na neutralitu. Nabízí se otázka, zda nebylo možné tyto dvě velké části výzkumu sjednotit rovnou a komplexně okomentovat zjištěné skutečnosti? Dále diplomantka přistupuje k analýze faktorů, jež mají buď negativní, nebo pozitivní vliv na tlumočnickou neutralitu. V této souvislosti by bylo jistě vhodné v rámci obhajoby rozvést tvrzení, že se jiné vzdělání či souběh povolání negativně promítá do výkonu tlumočnicka, co se neutrality týče. Lze z tvrzení diplomantky tedy vyvodit závěr, že např. absence jiného než tlumočnického vzdělání napomáhá zachování neutrality během tlumočnického výkonu?

Část 4 (s. 87–102) obsahuje analýzu rozhovorů s vybranými českými respondenty a podává přehled o subjektivním přístupu zkušených konferenčních tlumočnicků k otázce neutrality. Tato kapitola byla bezesporu náročná na sběr a následné zpracování dat. Velmi přínosné se mi jeví to, že na základě těchto rozhovorů diplomantka odhalila další faktory, jež mohou ovlivnit zachování neutrality (s. 95–97), kromě těch, které již zazněly v teoretické části. Vidím to jako východisko pro případné další bádání v této oblasti.

Ve Shrnutí se autorka vrací k hypotézám stanoveným na začátku DP a fundovaně je potvrzuje nebo vyvrací. Podle mého názoru poněkud zbytečně znovu opakuje procenta z dotazníků, která již byla velmi podrobně popsána v předchozích kapitolách. Poté následuje krátká a spíše doplňující kapitola Diskuze (v níž na s. 112 a 116 chybí bibliografické odkazy na příslušné diplomové práce zmíněné v poznámce pod čarou). Práci uzavírá stručný Závěr.

I přes výše uvedené výhrady diplomová práce Mgr. Krystsiny Shyianok odpovídá požadavkům kladeným na magisterské diplomové práce, proto ji doporučuji k obhajobě. Práci považuji za zajímavou a přínosnou pro obor a navrhuji za obsah hodnotit známkou „velmi dobře“, nicméně kvůli velkému počtu technických chyb mi nezbývá nic jiného, než doporučit známku „dobře“.

Praha 29. 08. 2018

Mgr. Ing. Maria Molchan, PhD.